



Högskolan Kristianstad  
291 88 Kristianstad  
044-20 30 00  
[www.hkr.se](http://www.hkr.se)

# EXAMENSARBETE

## *Våren 2011*

### *Läroarutbildningen*

# Att planera för musik

## Musikaktiviteter i tre förskolor

**Författare**  
Jennie Glendell

**Handledare**  
Bo Nilsson

[www.hkr.se](http://www.hkr.se)



# Att planera för musik

## Musikaktiviteter i tre förskolor

### **Abstract**

Denna studie handlar om musikaktiviteter i förskolan och bygger på kvalitativa intervjuer av pedagoger samt observationer i verksamheten. Syftet är att få ökad förståelse för förskolans arbete med musik och få insikt kring vilken roll pedagogerna har för barnens musikaliska utveckling. Resultatet visar på att musiken utgör en stor del i förskolan men pedagogerna saknar musikalisk utbildning, de eftersöker till viss del större kompetens genom bredare utbildning i lärarhögskolan. Resultatet visar att de planerade musikaktiviteterna styrs av pedagogerna och används främst som ett verktyg för social och språklig utveckling. Jag har också kommit fram till att barnen på förskolan använder sig av musik i sin fria lek.

**Ämnesord:** Förskola, Pedagogens roll, planerade musikaktiviteter, barns musikaliska utveckling.



# INNEHÅLL

Förord.....	4
1 Inledning och bakgrund.....	5
1.1 Syfte och frågeställning;.....	6
2 Teoretiskt ramverk .....	6
2.1 Musik och musikalitet .....	6
2.2 Barns musikaliska utveckling i förskolan .....	8
2.3 Musikleik och lärande .....	9
2.4 Pedagogens roll .....	10
3 METOD.....	13
3.1 Urval.....	14
3.2 Intervjustudie.....	14
3.3 Observationsstudie .....	15
3.4 Metodkritik.....	15
3.5 Forskningsetiska principer .....	16
3.6 Analys.....	16
3.7 Metoddiskussion.....	16
4 Resultat.....	18
4.1 Musikaktiviteterna i förskolan styrs av pedagogerna.....	18
4.2 Varför musik i förskolan? .....	21
4.3 Barnens fria musikskapande i förskolan .....	22
4.4 Pedagogens roll och kompetens .....	23
4.5 Kort Slutsats .....	23
5 Diskussion .....	25
5.1 Musik i förskolan .....	25
5.2 Barnens fria musikskapande i förskolan .....	26
5.3 Pedagogens roll .....	27
6 Sammanfattning .....	28
Referenser.....	30

## **Förord**

Jag vill framföra ett varmt tack till alla som trott på mig och som stöttat mig, utan er hade jag inte kunnat genomföra detta arbete. Ett extra stort tack till min familj och sist men absolut inte minst till min handledare som gett mig självförtroende, konstruktiv kritik och varit ett bollplank under hela arbetets gång.

Tack!

Jennie Glendell

# 1 Inledning och bakgrund

Jag har alltid haft ett starkt musikintresse därför vill jag som lärare arbeta med musik som ett redskap men även som ett eget ämne. Enligt mig skapar musiken lust att lära samt ger barnen glädje, gemenskap och trygghet. Under de tre år jag arbetat på en förskola samt under min verksamhetsförlagda utbildning på Högskolan Kristianstad har jag mött musiken på olika sätt. Jag har läst olika examensarbetet där musiken problematiserats utifrån olika aspekter och sedan baserat på det bestämt mig för att forska om musikaktiviteter i förskolan, hur pedagoger ser på sin roll i dessa.

Musiken verkar idag inte ha lika hög status som andra verksamheter i förskolan. Enligt Uddén (2004) är musik ett ämne som sällan problematiseras av forskning. Jag har dock hittat en hel del forskning och granskat olika forskares material. Sundin (1995) påpekar att musiken inte är en självklar del i lärarutbildningen, och att många pedagoger tvekar inför hur de ska leda en musiksamling. Men det viktiga är att de gör det och att de är engagerade. Sundin (1995) hävdar dock att en förskollärare med goda musikaliska kunskaper bidrar till ökad musikalisk utveckling hos barnen. I läroplanen för förskolan står det att lärarna ska använda olika uttrycksformer såsom rytmik, sång och musik samt dans och rörelse för att främja barns utveckling och lärande (Utbildningsdepartementet, 2001). Björkvold (2005) menar att en pedagog som har musikalisk kompetens genom utbildning lättare kan skapa utveckling hos barnen. Både Sundin (1995) och Björkvold (2005) anser att pedagogen har en viktig roll för barns utveckling och livslånga lärande. Detta talar även läroplanen för förskolan om. ”Förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande. Verksamheten ska vara rolig, trygg och lärorik...” (Wiklund-Dahl och Fortbildning i Stockholm, 2010, s.44)

Hur ser planerade musikaktiviteter ut i förskolan? Hur ser pedagogerna på sin roll i barns musikaliska utveckling. Hur arbetar pedagogerna för att utveckla barnens musikaliska förmågor. Jag vill också se hur pedagoger på fältet möter barn i deras musikintresse genom olika planerade musikaktiviteter eftersom det är aktuellt för alla pedagoger då vi ska möta och möjliggöra barnens drömmar. Wiklund-Dahl och Fortbildning i Stockholm (2010) refererar till läroplanen där det står tydligt att verksamheten ska utgå från barnens intressen och utifrån barnens tankar ska förskolan skapa mångfald i lärandet.

## **1.1 Syfte och frågeställning;**

Syftet med denna studie är att få ökad förståelse för förskolans arbete med musik samt få insyn kring vilken roll pedagogerna har för barnens musikaliska utveckling. Jag hoppas även kunna inspirera andra pedagoger att se musiken som mer än ett verktyg och öka medvetenheten kring varför musiken är viktig.

Utifrån syftet har jag valt följande frågeställning;

- Vilka musikaktiviteter sker på förskolan och hur planeras dessa?
- Hur beskriver förskollärare barnens deltagande i musikaktiviteter på förskolan?
- Hur ser förskollärare på sin roll som pedagoger?
- Hur beskriver förskollärare barnens musikaliska lärande och skapande i förskolan?

## **2 Teoretiskt ramverk**

I detta avsnitt presenterar jag den forskning som ligger till grund för studien. Jag har använt mig av relevant litteratur som till stor del är baserad på tidigare forskning.

### **2.1 Musik och musikalitet**

Vesterlund (2007) menar att musik är ett språk som sammanför människor från olika grupper och kulturer. Musik kan definieras som ett sätt att förmedla känslor, budskap och kommunicera med varandra. Musik kan även vara något vi ser och lyssnar på, det kan vara något vi själva förmedlar i t.ex. dans eller sång. Musik är en form som förmedlar inre bilder, fantasi, precis som böcker eller leken skriver musikforskaren Björkvold (2005). Musikpedagogen Jederlund (2002) talar om sambandet mellan fantasi och verklighet och menar att musiken tillåter oss att vidga våra erfarenheter, upplevelser och våra känslor. Även för Jernström och Lindberg (1995) handlar musiken om att kunna förvandla verkligheten till något annat. Genom musiken bearbetar och reflekterar vi kring våra känslor, erfarenheter och upplevelser samtidigt som vi skapar nya känslor. Haglund och Löfberg (1999) beskriver hur musiken kan användas för att utveckla fantasi och inre bilder samt hur viktigt det är med känsloutveckling. Jernström och Lindberg menar att forskningen talar för att barn lär sig genom kropp och sinnen samt att musiken krävs för att skapa en språklig medvetenhet. De hävdar även att forskning talar om ett samspel mellan musik och inlärning. Emotionella upplevelser krävs för att hjärnan ska utveckla ett minne och registrera en kunskap. Björkvold (2005) talar om hur musiken fungerar som ett sätt att kommunicera samt hävdar hur musiken ökar vår medvetenhet, socialisering och inlärning. "Med musikens hjälp kan alla barn känna



sig delaktiga i det vi gör utan att använda det talande språket. Känslan av att vara en i gruppen är viktig för barns självförtroende och i leken kan alla barn hitta vägen till språket, i detta fall med musik, rytmik och rörelse” (Förskoletidningen, 2007, s.30). Björkvold (2005) menar även att musiken handlar om våra inre berättelser och utvecklar vår fantasi och kreativitet.

Jederlund (2002) skriver att musikbegreppet inkluderar många aspekter såsom rent musikaliska (rytm, puls, toner, rörelser och melodier samt tystnad) men också som uttryck för känslor, språk, lek och gemenskap etc. Uddén (2004) menar på att barnet använder sin sång för att organisera sina tankar i syfte att formulera talspråket. ”Att låta – sjunga- språka är den medfödda ordningen hos varje människa” (Uddén, 2004, s.83). Som tidigare nämnts menar Jederlund (2002) att begreppet musikalitet handlar om rytmer, puls, toner, rörelser, melodier och tystnad. Musik handlar om ljud i någon form av rörelse. Även Udden (2004) tror att musiken är det som kommer först, när det lilla barnet jollrar och föräldern svarar, där uppstår musik som en kommunikation. Alla barn vill uttryck sig, både kroppsligt och med sinnet, därför kan man om man observerar barn ofta se hur de spontan sjunger i sin lek, mer än vad de talar, både ensamma och i mötet med andra barn. Hammershøj (1995) anser att man som pedagog måste låta barnen experimentera med sin röst och sitt musikskapande för att utveckla exempelvis andningen. Han menar att man föds med rätt teknik men måste lära rätt för att bevara det musiska.

Udden (2004) skriver att många upplever att ordet musikalitet kan ha en negativ klang, många associerar det till att man är bra eller dålig, man kategoriserar sig, något som även Jederlund (2002) anser. Udden (2004) menar dock att man kan byta ut ordet för att inte binda upp sig, att alla är vi någonstans i vår musikaliska utveckling, det handlar om att våga förvalta det och ha ett engagemang till det vi som pedagoger gör, då får vi också barnen med oss.

Enligt Vesterlund (2007) handlar musik om att uppleva allt utifrån sig själv. Musik är en del av livet, den finns med överallt. Björkvold (2005) påpekar att musiken finns i leken, i rörelsen och i vardagen. En klocka som tickar, när du hoppar hage, när det du gungar osv. Alla ljud vi hör kan vara musik, alla ljud vi skapar. Musiken är all slags puls och rytm, det gäller bara att finna sin egna inre musikalitet.

## **2.2 Barns musikaliska utveckling i förskolan**

Enligt Sundin (1995) är åren i förskolan mycket viktiga för barns musikaliska utveckling och han betonar att musiken ska vara för alla. Björkvold (2005) skriver att barn i förskoleåldern har en omätlig lust att lära, det gäller att hitta nycklarna för att möta barn i deras musikaliska värld. Vesterlund (Förskoltidningen, 2007) skriver om vikten att musikspråka i förskolan. Det handlar om att närma sig det talande språket med hjälp av musik. Det handlar också om att använda sig av språkritm, slagverk, språklekar etc. samt är en process i både musik och språkutveckling som stärker barns självförtroende, språk och musikalitet samt hjälper till att utveckla den sociala kompetensen via lek och rytm. Björkvold (2005) hävdar att om man hittar en gemensam rytm och ett samspel så stärker man varandras identitet, vilken är en stor del av barns musikaliska utveckling.

Björkvold (2005) refererar till Treverthens åsikter där han anser att musikalitet är grundläggande och startar vid samspelet mellan mor och barn. Det är språkets musik och bilder, inte ord som präglar kommunikation och samspel. Björkvold (2005) beskriver hur barn i olika åldrar utvecklas musikaliskt. Från spädbarnet som förstår rytm, puls och rörelse redan från födseln till ettåringens lek och musiska samtal, och vidare upp i åldrarna där lekens utveckling går parallellt med musikens. Jernström och Lindberg (1995) hänvisar till Hoëm när de menar att vi har förmågan att vilja kommunicera med andra redan när vi föds. Även Vygotskij (1995) menar att kreativitet är något vi alla har och som barn tidigt ger uttryck för. Barnen behöver denna kreativitet för att utvecklas och lära sig nya saker.

”All skapande verksamhet främjar barnets helhetsutveckling” (Engelholm, 1998). Björkvold (2005) talar mycket om barns fantasi och känsloutveckling genom musik. Även Vesterlund (2007) talar om fantasins utveckling men också hur språkutvecklingen tar form genom musikpedagogik. Jederlund (2002) drar tydliga paralleller mellan språkutvecklingen och den musikaliska utvecklingen. De stödjer varandra, språkutvecklingen är musik och genom musiken frodas språket. Språket har en rytm och en melodi och genom att utveckla dessa bitar får barnet stöd i sin språkliga utveckling. Jernström och Lindberg (1995) skriver om Anders Almqvists (1991) forskning som pekar på att språklig medvetenhet kan läras in och utvecklas genom rim, ramsor och rytmer i exempelvis stavelser. Uddén (2004) och Björkvold (2005) beskriver musiken som ett socialt nätverk. Det lila barnet jollrar, använder rytmiska rörelser och andra läten för att kommunicera. Föräldrarna lär sig förstå denna musik och svarar barnet på olika sätt. Genom vår lek med barnet utvecklar vi deras kommunikationsvägar. All

inlärning kräver olika kommunikationssystem. Jederlund (2002) hävdar att det krävs ett samspel för språklig utveckling. Författaren menar också att alla lär på olika sätt och att pedagogerna på förskolan har en viktig roll för barns naturliga språkinlärning. Uddén (2004) framhäver också lekens betydelse och den spontana musiken som barnen använder i sin lek som ett steg i barns utveckling. Sundin (1995) menar att barn sjunger ut allt de tänker och känner i sin spontansång, de tränar begrepp, använder rörelser samt växlar mellan tal och sång i sin lek. Detta instämmer Björkvold (2005) med, han visar på att spontansången är ett viktigt uttrycksätt för barnen och ett sätt att genom fantasi möta olika kunskaper i livet. Barn sjunger för att det är naturligt för dem.

### **2.3 Musiklek och lärande**

Enligt Bråten (1998) anser Vygotskij att leken är en central källa för lärande och utveckling. Fantasin är en viktig drivkraft som skapar mening och lust att lära. Pedagogen har därför en central roll för att stimulera barnen genom leken. Bråten (1998) förklarar att leken är viktig som kunskapskällan men även för förståelsen av omvärlden. Enligt läroplanen är leken viktig för barns utveckling och lärande skriver Wiklund-Dahl och Fortbildning i Stockholm (2010) . ”Ett medvetet bruk av leken för att främja varje barns utveckling och lärande ska prägla verksamheten i förskolan” (Wiklund-Dahl och Fortbildning i Stockholm, 2010, s.47). Läroplanen menar att genom leken stimuleras exempelvis fantasin, samarbetsförmågan och inlevelsen.

Enligt Säljö (2005) handlar lärandet även om pedagogens sätt att bemöta barnen. Pedagogens uppfattning kring barnens förmågor har en avgörande roll för inlärningen. Säljö (2005) hävdar att det är i samarbetet mellan barn och pedagog som utveckling sker. Även Bråten (1998) berättar om hur kommunikationen och samspelet ligger till grund för lärandet. Bråten (1998) menar att samspelet utvecklas redan vid födseln och Säljö (2005) anser att det är förskolans uppgift att stimulera och utmana barnen och på så sätt skapa utveckling och lärande. Säljö (2005) skriver även att det inte enbart är det biologiska arvet som är av betydelse av lärandet utan ett sociokulturellt. Barnen lär i interaktion med miljö och samhälle. Det är därför enligt Bråten (1998) och Säljö (2005) viktigt att pedagogerna är inspirerande och utmanar barnen för ökad kompetens och utveckling. Detta framgår även tydligt i läroplanen. ”Den pedagogiska verksamheten ska genomföras så att den stimulerar och utmanar barnets utveckling och lärande” (Wiklund-Dahl och Fortbildning i Stockholm, 2010, s.50).

Björkvold (2005) hävdar att leken är ursprunget för livsglädjen och grunden för en social förståelse. Psykologen D.W.Winnicott har forskat kring lekens betydelse. Han hävdar att leken utgör en förbindelse mellan den inre, subjektiva föreställningsvärlden, och den yttre objektiva verkligheten (rationalitet) och att bryta mot detta gör människan sjuk och passiv (Björkvold, 2005). I läroplanen för förskolan (1998) står det att "I leken och det lustfyllda lärandets olika former stimuleras fantasi, inlevelse, kommunikation och förmåga till symboliskt tänkande samt förmåga att samarbeta och lösa problem. Barnet kan i den skapande och gestaltande leken få möjligheter att uttrycka och bearbeta upplevelser, känslor och erfarenheter"

## **2.4 Pedagogens roll**

När man leder en barngrupp i musicerande krävs trygghet, glädje, tydlighet och planering. Att ha en röd tråd i sin planering är viktigt men samtidigt får man inte fastna utan låta barnens idéer komma fram (Vesterlund, 2007). Sundin (1995) påpekar att det är processen som är det viktiga i musikskapande, inte det färdiga resultatet. Enligt Jernström och Lindberg (1995) har pedagogen oftast en bestämd riktning för aktiviteten och kan bli trångsynt och inte våga släppa sitt upplägg för att det kan skapa kaos. Men Jernström och Lindberg (1995) menar att det ibland är mer utvecklande för barnen när pedagogen är öppen för barnens tankar och idéer. Wiklund (2001) anser också att man som pedagog måste vara lyhörd för vad som händer i barnens värld för att skapa givande sångsamlingar. Kennedy (1999) beskriver också vikten av vilken barnsyn som råder i verksamheten. Genom att vi tror på barnen ger vi dem möjligheter att pröva sig fram, många gånger är vi rädda att barnen skall misslyckas men Kennedy menar att vi måste våga släppa barnen och tro på dem för att ge dem chansen att lyckas. Det är också viktigt att inte enbart arbeta med planerade aktiviteter utan låta musiken och språket komma in naturligt i vardagen. En stimulerande miljö och en medveten pedagog som lyssnar till barnen är den mest utvecklande formen för alla barn anser Vesterlund (2007).

Uddén (2004) skriver att pedagogens roll har stor betydelse. Utan ledarens lekfulla inlevelser och engagemang skapas ingen meningsfullhet för barnet. Även Björkvold (2005) anser att det är ett måste att pedagogen är inspirerande och har de rätta kunskaperna att utveckla barns musikalitet, man måste ha rätt kompetens och utbildning för att leda en musikverksamhet. Sundin (1995) hävdar även han att en pedagog med speciell kompetens inom musiken lättare

kan bidra till en god musikutveckling hos barnen. Uddholm (1993) skriver dock att alla pedagoger kan använda sig av musik i sin verksamhet, att det viktiga är att se möjligheterna snarare än hindren. Jernström och Lindberg (1995) hävdar att man inte behöver vara expert för att utföra en musikaktivitet utan att det viktiga är att hitta naturliga situationer för inläring samt att som pedagog våga släppa taget och ej korrigera. Det måste få bli ett naturligt musikskapande där det inte finns några rätt och fel. Sundin (1995) skriver vidare att det inte finns några krav på kunskaper i musik för förskollärare men att det viktigaste är att pedagogen känner sig trygg och engagerad eftersom barnen känner av det. Samtidigt menar Sundin (1995) att förskollärare har en fördel eftersom de i jämförelse mot skolorna kan arbeta med musiken när som helst i verksamheten utan att det styrs av ett schema med en bestämd lektion. Uddholm (1993) påpekar också att man som pedagog måste låta sig misslyckas och se det som en möjlighet att utvecklas som pedagog. Jernström och Lindberg menar att pedagogens roll är stödja barnen och skapa en trygg miljö för utveckling samt att pedagogen måste ha tillförlit för sin egna förmåga för att inspirera barnen till delaktighet.

Udden (2004) är övertygad om att pedagogens roll har stor betydelse för hur musikleken utvecklar barnet. En bra pedagog använder musiken för att skapa glädje, gemenskap och musikalisk stimulans. Pedagogen agerar som förebild i både sång och lek och har därför stor betydelse. Björkvold (2005) anser att pedagogens roll är att skapa nya utmaningar för barnet och låta det möta det okända för att utvecklas musikaliskt och personligt. Sundin (1995) anser att det är väsentligt för pedagoger att i arbetet med barnen hjälpa dem att bibehålla det naturliga sambandet mellan rörelser och rytmer. Sundin menar vidare att musik och rörelse är något som går hand i hand för barn. Hör de musik vill de röra på sig och om de rör på sig vill de sjunga. Engelholm (1998) anser att det är pedagogens roll att leka med barnen, spela teater, hoppa och dansa. Detta är positivt för den sociala utvecklingen men står även i läroplanen för förskolan. Barn ska få möjlighet att uttrycka sig genom rytm, sång och rörelse. Sundin (1995) anser att pedagogernas roll inte är att göra barnen till färdiga artister men man ska hjälpa barnen att skapa rätt förutsättningar. Björkvold (2005) hävdar att tyngdpunkten skall ligga på en identitetsutveckling och psykisk tillväxt hos barnen genom att låta musiken skapa dörrar för fantasi och kreativitet samt att bygga barnens självkänsla. Även musikpedagogen Ulf Jederlund (2002) poängterar att förskolan har en nyckelroll till det livslånga lärandet. Att barn och vuxna får sjunga tillsammans skapar samhörighet och skapar en social identitet. Läroplanen för förskolan är även tydlig med att lyfta fram detta. "Förskolan ska lägga

grunden för ett livslångt lärande. Verksamheten ska vara rolig, trygg och lärorik...”  
(Wiklund-Dahl och Fortbildning i Stockholm, 2010, s.44)

### 3 METOD

Enligt Denscombe (2000) är ingen empirisk metod vattentät, jag valde därför att utgå från två olika metoder för att resultatet skulle bli mer trovärdigt. Jag valde att intervjua tre pedagoger samt gör observationer över tre planerade musikaktiviteter samma förskolor. Utifrån syftet samt egen bakgrund skapade jag intervjufrågor som jag sedan planerade att kategorisera efter de resultat jag fick fram. Jag kommer använda mig av en kvalitativ studie vilket innebär att jag valt att intervjua pedagoger ute i verksamheten för att få fram en trovärdig verklighetsbild. Denscombe (2000) hävdar att man genom intervjuer kan få fram en kvalitativ studie då man avgränsar detta till ett specifikt ämne. Det är också författarens tolkning som bestämmer resultat och innehåll i studien. En intervju ger ett bredare och mer utvecklande svar. Trots att flera forskare undersökt samma ämne med liknande metoder kan forskarnas resultat bli helt olika beroende på hur de tolkat de intervjuade. Intervju är att rekommendera istället för frågeformulär om forskaren vill ta del av de intervjuades känslor och erfarenheter.

Jag har valt att använda semistrukturerade frågor i mina intervjuer, men för att få djupare information har jag även lagt till ostrukturerade följdfrågor vilket Denscombe (2000) anser ger pedagogen större utrymme att dela med sig av sina erfarenheter och tankar. Descombe (2000) hävdar också att det är viktigt att använda något hjälpmedel för att dokumenterar vad som sagt under intervjuerna, jag har då valt att använda diktafon vilket enligt Descombe (2000) är ett säkert sätt att registrera all verbal kommunikation. Jag valde att använda intervjufrågor som innan intervjuerna arbetades fram utifrån syftet med studien eftersom jag ville att pedagogerna skulle hålla sig till ämnet jag valt att fördjupa mig i.

Jag har även observerat olika musiksamlingar på förskolorna för att kunna göra jämförelser kring vad som sägs och görs. Enligt Patel och Davidsson (2003) är observationer ett bra sätt att få insikt i hur arbetet fungerar. Observationerna är korta men man hinner få ut mycket information. Jag har observerat efter de syften jag har med studien och antecknat löpande kring vad som händer, vad jag ser. Observationer är även ett bra sätt att följa människors beteenden och samspel med andra menar Patel och Davidsson (2003). För att få en djupare information samt förståelse för det som sägs under intervjuerna har jag valt att använda två metoder. Detta menar Denscombe (2000) är en bra strategi eftersom man då får en bredare inblick och kan jämföra de olika eller lika resultaten.

### **3.1 Urval**

Jag valde slumpmässigt ut tre förskollärare på tre olika förskolor i en skånsk huvudstad för att få en bredare inblick i verksamheten samt för att pedagogen inte skulle ha en relation till mig sedan tidigare och bli påverkad av denna. Det var av stor vikt att hitta olika förskolor för att få kvalitativa svar utifrån mina forskningsfrågor samt en inblick i olika verksamheter och förskollärares tankar kring barn och musikaktiviteter i förskolan. Eftersom jag som författare valde att transkribera intervjuerna gav jag det tid och fundering för att få fram ett objektiva och sanningsenligt resultat. För att undvika upprepning valde jag att inte redovisas alla intervjuer detaljerat utan endast utvalda citat utifrån de rubriker jag skapat. Dessa citat syftar till likvärdigt svar eller sammanställning av motsägelser, citaten väljer jag ut efter det mest beskrivande svaret. Jag har valt att inrikta mig på utbildade förskollärare. De tre olika förskolorna jag valt ut ligger i samma stad men i olika områden. De tre pedagogerna arbetar alla med barn i åldern 1-5 år. Mitt syfte med intervjuerna är att få ökad förståelse för förskolans arbete med musik samt att få insyn kring vilken roll pedagogerna har för barns musikaliska utveckling. För att få sanningsenliga resultat samt värna om pedagogernas integritet kommer både platser och pedagoger förbli anonyma, alla namn är fingerade.

”Sara” är utbildad förskollärare som arbetat inom verksamheten i 23 år, hon har inte någon speciell musikutbildning men musik ingick i utbildningen då de både fick spela piano och gitarr, detta har hon dock ej använt sig av på senare år då hon anser sig har förlorat kunskaperna.

”Marie” är även hon utbildad förskollärare med sju år i yrket. Hon spelar gitarr på nybörjar nivå och anser att musiken utgör för liten del av utbildningen även om det ingick en del. Hon använder sig av sitt gitarrspelande varje vecka i barngruppen.

”Lisa” är nyexaminerad lärare och har arbetat i förskolan i snart ett år. Hon har ingen ytterligare musikkompetens och anser även hon att utbildningen borde satsa på mer musikutbildning.

### **3.2 Intervjustudie**

Jag sammanställde åtta intervjufrågor med syftet som grund och bestämde plats med informanterna. Jag delade ut informationsblad där jag beskrev arbetets syfte samt hänvisade till de etiska principer jag baserat intervjuerna på. Jag utgick från att alla pedagoger förblev



anonyma samt att deltagandet i studien var ytterst frivillig. Jag delade även ut de intervju frågor jag skulle ställa för att pedagogerna skulle få tid att förbereda sig och reflektera kring de olika frågorna vilket jag ansåg skapade mer genomtänkta svar utifrån studiens syfte. Intervjuerna ägde sedan rum på förskolorna där respektive pedagog arbetade. Jag använde dels papper och penna men även diktafon för att registrera svaren och varje intervju varade cirka 60 minuter. Jag ställde då dels de planerade intervjufrågorna men även följdfrågor om jag ansåg att informanten svävade utanför området som studien syftade till eller önskade utförligare svar på frågan. I enlighet med Denscombe (2000) använde jag en semistrukturerad intervju där jag lät pedagogerna uttrycka sin egna förståelse samt upplevelse kring frågan.

### **3.3 Observationsstudie**

Jag utförde tre observationer på de förskolor där jag även intervjuat pedagoger. Vid de olika observationerna utgick jag från de didaktiska frågorna ”vad”, ”vem” och ”hur”. Jag frågade om jag fick delta under en planerad musikaktivitet och var även här noga med att påtala de etiska principer som ligger till grund för studien. Under ett planerat musiktillfälle som alla infall under förmiddagen efter fruktstunden, observerade jag sedan vad som skedde under cirka 20-30 minuter, vem som deltog, hur det planerade musiktillfället var uppbyggt. Observationerna byggde på syftet med studien och jag fokuserade på att se hur aktiviteterna gick till samt vem som hade huvudrollen i aktiviteterna. Jag började med att lära känna barnen för att smälta in och deltog sedan under musiktillfället men hade tillgång till papper och penna samt kamera. Barnen var vana vid dokumentation via kamera vilket underlättade mitt arbete, jag var även här noga med att enbart fotografera de barn som hade tillstånd att delta från föräldrarna, detta hade förskolorna redan viket underlättade mitt arbete. Jag använde fotografierna och anteckningarna . När jag kom hem skrev jag ner med hjälp av anteckningar, minne och fotografier vad jag sett utifrån de didaktiska frågorna. Genom denna metod kunde jag se vad som förstärkte det som sagts vid intervjuerna och det som skiljde sig.

### **3.4 Metodkritik**

Det kan enligt Denscombe (2000) vara en nackdel att intervjua då det kan uppstå en relation mellan intervjuare och respondent. Resultaten blir inte tillförlitligt till 100%. Eftersom jag också valt att använda diktafon för att spela in intervjun kan man misstolka eftersom vi även använder mimik och kroppsspråk i vår kommunikation. Denscombe (2000) menar också att observationer kan vara påverkade av observatörens förväntningar. Patel och Davidsson (2003)

menar precis som Denscombe (2000) att genom att använda olika metoder får man fram ett mer sanningsenligt resultat.

### **3.5 Forskningsetiska principer**

Jag kommer arbeta i efter vetenskapsrådets (2002) forskningsetiska principer inom humanistisk – samhällsvetenskaplig forskning där individskyddskraven ligger till grund för arbetets utförande. De består av fyra punkter varav;

- Informationskravet; där forskaren ska informera pedagogen om studiens syfte och innehåll.
- Samtyckeskravet som innebär att all medverkan i studien är frivillig.
- Konfidentialitetskravet som handlar om att pedagogen förblir anonym och att forskaren har tystnadsplikt.
- Nyttjandekravet; där det insamlade materialet endast får användas till studiens syfte.

### **3.6 Analys**

Denscombe (2000) anser att det är i analysen som intervjun struktureras. Författaren menar att i analysen utvecklas resultatet av intervjuerna och observationerna. Detta ger forskaren nya perspektiv på materialet (a.a). Jag kommer redovisa resultatet genom att analysera de intervjuades olika eller lika svar i intervjuerna utifrån de frågor jag ställt och på så vis tematisera resultatet. Jag började med att läsa igenom anteckningarna jag gjort och lyssna av diktafonerna sedan skriva rent observationer och intervjuer. Dessa läste jag igenom ytterligare ett par gånger. Jag granskade syftet och strök sedan under efter de olika likheter och skillnader jag hittade. Sedan tematiserade jag resultatet genom att se vilka resultat jag hittade. Jag sammanförde observationerna med intervjuerna för att förtydliga eller eventuellt se skillnader kring ord och handling. I resultatdelen har jag ändrat en del av orden eftersom talspråket skiljer sig från skriftspråket och för att tydligare referera till de erfarenheter och upplevelser som pedagogerna har för att göra texten mer läsbar.

### **3.7 Metoddiskussion**

Mitt val att intervjua och observera bygger dels på Denscombe (2000) teori om att enbart en empirisk källa är ej trovärdigt samt för att jag ville se om lärarna gjorde som de sa. Detta anser jag att jag fick svar på eftersom lärarna själva berättade tydligt vad de gjorde under sina

planerade musikaktiviteter. Lärarna berättade att de ledde aktiviteterna och detta visade även observationerna tydligt. Genom intervjuerna fick jag svar på de forskningsfrågor som studie grundar sig på. Jag tematiserade resultatet efter det som jag såg att pedagogerna gav svar på.

Säljö (2000) menar att man vid intervjuer får svar på vad informanterna anser är aktuellt just för tillfället. Jag ville därför vara tydlig med att delge pedagogerna med frågorna redan innan intervjutillfället och anser att jag fick utförliga svar på de frågor jag ställde. Det var svårt att inte själv delta i diskussionen som pedagogerna förde med sig själv och sina tankar men för att få ett trovärdigt resultat gällde det att försöka vara objektiv. Jag hade som tanke att använda diktafon vid varje intervju men vid ett av tillfällena hade jag ej tillgång till diktafonen vilket gjorde att jag fick anteckna med penna och papper istället, analysera mina anteckningar och genom dessa återskapa och transkribera intervjun.

Jag tyckte även att det var svårt att hinna anteckna under observationerna, där kunde jag dock valt att filma istället. Jag ville delta för att barnen ej skulle se mig som ”distraherande” om jag stod vid sidan om, men det blev lite svårt att hinna anteckna under tiden vilket gjorde att jag fick anteckna mycket efteråt med fotografierna som minne samt de få anteckningar som gjordes. Jag anser dock att jag fick fram intressant resultat.

## 4 Resultat

Genom de observationer och intervjuer jag gjort följer här det resultat som studien belyser. Utifrån syftet med studien har jag tematiserat resultatet utifrån följande rubriker som visar på det resultat jag fått fram.

- Musikaktiviteterna i förskolan styrs av pedagogerna
- Barnens fria musikskapande i förskolan
- Pedagogens roll och kompetens

### 4.1 Musikaktiviteterna i förskolan styrs av pedagogerna

De pedagoger jag intervjuat och de observationer jag gjort visar att de planerade musikaktiviteterna främst består av samlingar i olika former. Barnen och pedagogerna samlas på golvet i en ring eller halvcirkel där den vuxna leder aktiviteten och styr över vilka sånger man använder, dessa är oftast kända barnvisor som exempelvis *Imse vimse spindel*. Marie förklarar att på deras förskola sjunger man ofta samma kända sånger för att repetera. Detta stämmer överens med hur man arbetar på Saras förskola. ”Man måste repetera för att lära sig”, säger Sara. På Lisas avdelning har man i jämförelse mot de andra pedagogerna utsett en musikansvarig som har ett stort brinnande intresse för musiken samt spelar gitarr. ”Man brinner ofta lite mer för olika områden och ska se sina kollegor som resurser och utnyttja varandras intressen och kunskaper”, säger Lisa. Alla pedagogerna säger sig ha samlingar dagligen där de sjunger minst en sång, en av pedagogerna (Marie) har en speciell sångsamling i veckan samt en rytmksamling där musiken får extra fokus. Pedagogerna påstår sig dock ha olika musikaktiviteter dagligen, vissa planerade och andra ostrukturerade i form av musiklyssning på vilan och vid matbordet för avslappning. De ger också uttryck för att barnen använder musiken i sin fria lek vilket jag återkommer till i nästa avsnitt. Mitt resultat av observationerna och pedagogernas ord tyder på att den vuxna styr musikleken vilket kan förtydligas med följande observation:

Två pedagoger leder samlingen på en 3-5 års avdelning, tio barn deltar denna dag. En pedagog sitter med en gitarr på en liten stol, alla barnen sitter i en halvcirkel på golvet och pedagogerna har ett litet bord med olika nallar och figurer på samt en instrumentkorg. Vi börjar sjunga en namn sång ”hej hej hej, Moa och Felicia är här”, sedan plockar den ena pedagogen (som ej spelar gitarr) fram olika nallar och vi sjunger sånger som passar till, några av sångerna ska vi upp och dansa till. Sen sjunger vi ”Vad får det lov att va´ att spela på ida´?” och pedagogen går runt med

en korg fylld av rytminstrument som maracas, trummor, klaves, kastanjetter, trianglar. Barnen väljer ett instrument och sedan spelar vi några sånger tillsammans, ibland bara vissa instrument, ibland alla. Barnen får prova spela sakta och långsamt sedan samlas instrumenten in och vi fortsätter sjunga någon sång till innan vi avslutar. När vi sjungit sista sången får barnen lov att gå fram till bordet och gosa med de nallar och gosedjur som använts innan pedagogerna städar undan (Observation på Saras Förskola).

Musikaktiviteterna på förskolorna består alltså främst av olika slag av samlingar. Under dessa arbetar man exempelvis med sånghus (där olika bilder betyder olika sånger), konkreta figurer som betyder olika sånger, dans och rytminstrument som spelas till olika barnvisor. Det framkommer även att musiken finns med under andra former som under gymnastiken, klassisk musik under vilan, i temat då de kan måla till klassisk musik samt under massage och yoga men oftast under former där den vuxna har en fast struktur samt styr över innehållet. Sara beskriver hur de skapat bilder som betyder olika sånger till sånghuset där exempelvis en bild på en spindel betyder att de tillsammans ska sjunga *Bä bä vita lamm*. Detta har de gjort i många år och barnen tycker enligt Sara att det fortfarande är roligt och spännande. ”Ibland är det pedagogerna som väljer ut några kort, ibland får barnen gå fram och hämta ett kort från sånghuset och då sjunger de den sången”, säger Sara. Som tidigare nämnts samlas barnen oftast i den stora gruppen men även i ännu större grupper där det blir ännu tydligare att barnen deltar och inte är en del av musikskapandet. Barnen leds och följer instruktionerna och deltar på detta vis i en vuxenstyrd musikaktivitet. På två av förskolorna samlar man alla barnen på hela förskolan till en genomsam sångsamling där en avdelning i taget är ansvarig för att leda samlingen, detta sker några gånger per termin och då har de ibland någon form av teater eller saga som samlingen bygger på. Här följer en observation jag gjort där det är tydligt hur den vuxna styr musikaktiviteten;

Sex avdelningar på en förskola har samlats utomhus i en ring för att tillsammans sjunga några sånger. En pedagog välkomnar barnen och berättar sedan vilken sång man börjar med, de sjunger och dansar till sångerna, barnen följer då rörelser som den vuxna gör. De övriga pedagogerna står med vars ett sånghäfte i handen då en del av sångerna har fått ”ny” text. Samma pedagog leder hela sångsamlingen och avslutar med att varje avdelning får välja en favorit sång som alla ska få sjunga tillsammans (Observation på Maries Förskola).

Marie och Lisa talar även mycket kring det tematiska arbetet. Lisa beskriver hur de arbetar tematiskt med just musiken genom sång och rörelse, då ibland kända sånger men även

omgjorda texter till kända melodier. ”Vi brukar skriva om texterna till redan kända melodier, dessa skapar en mer tydlig röd tråd i det tema vi arbetar med samt de kända melodierna gör inläringen enklare och gör att alla kan vara med”, säger Lisa. I det tematiska arbetet plockar man in många olika ämnesområden som språk, matematik och motorik etcetera och använder olika estetiska processer och skapar en röd tråd till ett tema. I detta fallet katter:

Två avdelningar har samlats i en gemensam lekhall, barnen är mellan 1-5 år gamla och 19 stycken sammanlagt, alla är utklädda till katter eftersom det är kattfest. Där finns fem pedagoger sammanlagt i samlingsen och en av dem placerar sig i mitten och börjar sjunga ”Nu rullar våran samling igång...”, de äldre barnen sjunger genast med och även några av de yngre, några följer dem i rörelserna medan några tittar på pedagogen och sina kompisar. Alla pedagogerna sjunger med och gör rörelserna. Samlingen fortsätter med att en katt som ligger i sin korg vaknar och pedagogen frågar om barnen kan någon sång om en katt. En flicka svarar ”Lilla katt”, då sjunger de den sången och sedan berättar pedagogen om en sång som katten älskar, de sjunger den sången och även några andra som alla handlar om katter. I de olika sångerna plockar pedagogen fram olika material som dyker upp i sångerna. Avslutningsvis ska katten sova och man sjunger en godnatt sång för katten, viskar ”hejdå” och avslutar samlingsen med en ”snipp snapp snut, nu é samlingsen slut” sång (Observation på Lisas förskola).

Två av pedagogerna har ingen speciell sångsamling varje vecka utan menar att musiken genomsyras i alla samlingsen genom att de sjunger och dansar. Beroende på vilket tema de har plockar de sedan in rytminstrument och liknande. Alla tre pedagogerna har dagligen samlingsen där sång alltid förekommer, rytmik och rörelse ingår ibland under styrda former.

Alla pedagoger har ett färdigt upplägg på sina musiksamlingar men Sara anser att det finns utrymme för barnens egna förslag. Ingen av pedagogerna tar dock upp barnens egna musikskapande i sina planerade musikaktiviteter. Pedagogerna är överens om att man måste lyssna på barnens förslag men ingen berättar om barnens egna musikskapande. Jag har heller inte sett att barnen skapar egen musik under samlingsarna men vid något tillfälle får barnen välja en sång, en känd barnmelodi så alla barnen kan sjunga med. Resultatet av min undersökning visar alltså tydliga att den vuxna oftast styr hur de planerade musikaktiviteterna (då främst samlingsen) genomförs, inte bara strukturen utan även innehållet. Observationerna samt intervjuerna visar på att pedagogens egna intressen eller tolkning av barnens intressen styr innehållet.

## **4.2 Varför musik i förskolan?**

De intervjuade pedagogerna anser att musiken har en central roll i förskolan. De ser främst musiken som ett verktyg för en socialträning samt som en metod för språkutveckling. Det framkommer också att det är viktigt för pedagogerna att ha roligt själva för att barnen ska lära sig. Sara hävdar att hon alltid planerar utifrån läroplanen och att hon försöker ta med flera punkter i sina samlingar där musiken alltid har en självklar plats. Både Sara och Lisa tar upp läroplanen för förskolan som ett huvudsyfte till varför musiken är en del av förskolan. Sara anser även att det handlar om att barnen har musiken väldigt nära och att en arbetsmetod med musik stödjer utvecklingen för alla barn oavsett hinder av olika slag. Lisa och Sara menar att läroplanen är tydlig med att barn ska få chans att uttrycka sig på många olika sätt och där får musiken en viktig roll. Marie menar istället att läroplanen idag fylls med många andra punkter som teknik och naturvetenskap och uttrycker en oro att musiken inte får en lika central roll. Sara håller inte med och anser att musik har en central roll i förskolan eftersom de använder musiken som ett redskap för inläringen, man förstärker språkinläringen genom att sjunga, rimma och ramsa samt leka med olika ljud. Pedagogerna anser ändå alla att musiken är ett bra redskap för inläring av exempelvis språket men även andra ämnen som matematik, naturvetenskap och motorik. ”Även språket har en rytm och melodi”, säger Sara. Pedagogerna använder musiken för att stödja språkinläringen genom rim, ramsor och sång. Lisa anser även att musik utvecklar barnens sociala förmågor genom att man ser varandra, exempelvis då de sjunger namnsånger eller andra sånglekar.

Marie arbetar främst med barn mellan ett och tre år och förklarar att hon upplever en enorm glädje då barnen arbetar med rytminstrument. De intervjuade pedagogerna kopplar musiken till glädje. Marie upplever att barnen blir glada och skrattar samt deltar aktivt då de spelar tillsammans, de skapar ljud och känner en gemenskap samt koncentrerar sig på vad de gör här och nu. Pedagogerna uttrycker också att det är viktigt med rörelser, både för att lära in sånger men också för att det är roligare. ”Rörelser förenklar inläring av sångtexter och får barnen använda hela kroppen blir de mer fokuserade på vad vi gör”, säger Sara. Under de observationer jag gjort ser jag hur barnen lyssnar och deltar genom att vara koncentrerade då pedagogerna deltar aktivt och själva visar glädje och meningsfullhet. Pedagogerna hänvisar mycket till att musiken skapar glädje och gemenskap och Marie menar att det är genom glädjen och nyfikenheten man skapar lusten att lära. ”Att skapa lust och glädje är ju en del av det som står i läroplanen”, säger Marie. Hon påpekar även att musiken ser olika ut beroende på barnens hemförhållanden samt vilken kultur man tillhör och att det därför i förskolan är

viktigt att man hittar ett gemensamt fokus. Hon anser även att det finns hem där musiken inte anses särskilt viktig och att man då på förskolan måste samarbeta med hemmet och ge barnen det de inte får utveckla lika mycket i hemmen. Idag är många så ”jag” inriktade att man kanske inte tillbringar tid tillsammans på samma sätt, enligt Marie. Hon menar även att förskolan har en stor roll att skapa en social gemenskap och menar att genom musiken kommer man långt.

### **4.3 Barnens fria musikskapande i förskolan**

Pedagogerna berättar hur barnen använder sång, musikljud och rörelser i sin fria lek, dessa åsikter har stärkts av de observationer jag gjort. Barnen sjunger färdiga låtar som de hört hemifrån men även eget skapande av musik förekommer ofta i barnens lek. Under en observation såg jag två pojkar som satt och lekte med lego, efter en kort dialog med varandra börjar de gemensamt sjunga *we will, we will rock you*. Pedagogerna jag intervjuade talade om ett samband mellan deras styrda aktiviteter och barnens spontana musiklek under den fria leken. Det visade sig att barnen sjöng för sina föräldrar och varandra och lärde in sångerna lätt. Resultatet pekar alltså på att barnen använder musik i olika former (både eget musikskapande samt kända låtar) i sin lek på förskolan. Marie förklarar att barnen själv visar stort intresse för musiken i sina lekar samt under hela dagen. Hon menar att barnen brukar sjunga sångerna de sjungit på förskolan för sina föräldrar, vilket hon anser är en bekräftelse på lust att lära och på lärande.

Pedagogerna anser att barnen använder musiken i sin fria lek på förskolan. Barnen sjunger när de gungar, leker rollekar och när de ropar på varandra. ”Barnen gör sångljud när de leker polis, de låter som sirener men med en bestämd melodi...”, säger Sara. Alla pedagoger är tydliga med att barnen använder musik i sin egen lek. En av pedagogerna beskriver hur barnen sjunger till varandra, rimma och ramsar under hela dagen. ”Barnen använder musiken i sin lek, genom att sjunga med varandra när de leker olika lekar eller att efter en samling fortsätta med de sånger de gemensamt sjungit”, säger Lisa. Hon talar vidare om hur barnen bearbetar känslor genom musiken. På förskolan använder de klassisk musik vid vila samt under massagen och yogan där de enligt pedagogen får tid för reflektion och eget musiktänkande. En av pedagogerna berättar att de inspirerar barnen till att skapa egna sånger och framföra dessa för varandra vilket brukar vara mycket omtyckt att få stå i rampljuset för en stund, hon anser att detta bygger upp barnens självkänsla. ”Förskolan ska öppna dörrar och



inspirera barnen att fortsätta med sina drömmar, det är pedagogernas jobb att inspirera barnen att känna sig positiva till musik i olika former”, säger Marie.

#### **4.4 Pedagogens roll och kompetens**

Pedagogerna anser alla att de har en stor roll som pedagoger i förskolan, det är de som ska leda och stötta barnen i sin utveckling samt skapa möjligheter för barnen att utveckla sina drömmar och sin nyfikenhet. En av pedagogerna menar att alla pedagoger är olika, vissa brinner för andra ämnen mer än andra. Hon anser att det handlar om vilken bakgrund man själv har, att våga sjunga och släppa på sina barriärer i barngruppen. ”Jag sjunger mycket för det har jag alltid gjort, men det har nog mycket att göra hur man är som person och hur man själv upplevt musik som barn”, säger Marie. Pedagogerna är överens om att det viktigaste i musikaktiviteterna är glädjen och gemenskapen samt att vara positiv. Pedagogerna måste ha roligt själv och vara förebilder för barnen för att engagera dem. En av pedagogerna menar att det också är pedagogens roll att vara lyhörd och skapa en trygg miljö för att barnen ska våga, detta kräver en tydlig ledare menar hon.

Ingen av pedagogerna anser att det krävs någon specifik musikutbildning utöver den man får som förskollärare men två av pedagogerna anser att musiken borde utgjort en större del av grundutbildningen. En av pedagogerna önskar ett samarbete med en utbildad musikpedagog för att utbyta kunskaper vilket kan jämföras med en av de andra pedagogernas önskemål om olika föreläsningar om musik där man får lära sig hur man kan knyta musiken till alla andra delar av läroplanen eller andra inspirerande föreläsningar. Den pedagog som inte ansåg att det krävdes mer utbildning menar att musiken är en väl använd metod som har en given plats i förskolan och anser att alla kan sjunga men måste våga bjuda på sig själv även om man inte har en röst som en stjärna. Hon anser också att det är lätt att få in lite sånger i samlingarna och att man har samma roll som förskollärare i allmänhet, att vara en demokratisk ledare och lyssna efter barnen intresseområden samtidigt som man ska knyta dem till läroplanen.

#### **4.5 Kort Slutsats**

Efter de intervjuer och observationer jag gjort får jag en bild av att pedagogen har ett stort ansvar för hur barnen utvecklas musikaliskt. Är pedagogen mer engagerad så skapar den ofta fler möjligheter för barnen att möta musik i olika former. Jag anser att alla pedagoger följer läroplanen men på olika nivåer, en del anser att det räcker att sjunga i sångsamlingen, någon

har med instrument och rytmiska lekar, några spelar avkopplande musik för barnen osv. Marie öppnade även en intressant fråga då hon i intervjun tog upp hur kort kapitel som tar upp musiken i läroplanen, ska musiken endast vara ett verktyg för inläring, eller kan musik ha ett eget värde i förskolan. Pedagogerna är de dock överens om att det bör ingå mer musik i utbildningen, de har lite olika åsikter om hur man kan utveckla sin musikaliska kompetens och en av pedagogerna anser inte att kompetens är viktigt, utan att det viktiga är att man vågar sjunga med barnen.

Jag kommer nu i följande kapitel använda resultatet av pedagogernas tankar för att koppla samman med de vetenskapliga åsikterna och egna reflektioner.

## **5 Diskussion**

I följande kapitel kommer jag diskutera undersökningens resultat i relation till den teoretiska delen i studien. Jag problematiserar resultatet med hjälp av den vetenskapliga forskningen samt egna reflektioner utifrån två rubriker som grundas på mitt syfte; att skapa ökad förståelse för barns musikaliska utveckling, lyfta hur pedagogerna arbetar med musik i förskolan samt vilken roll pedagogerna har för en ökad musikalisk utveckling hos barnen.

### **5.1 Musik i förskolan**

Undersökningen visar att pedagogerna anser att musik är en viktig del i förskolan. Detta talar både pedagogerna om och deras åsikter stärks av de vetenskapliga ideologierna. Enligt Sundin (1995) är åren i förskolan mycket viktiga för barns musikaliska utveckling och han betonar att musiken ska vara för alla. Björkvold (2005) skriver att barn i förskoleåldern har en omätlig lust att lära. Pedagogerna arbetar med olika teman där musiken är en självklar del. Pedagogerna ser musiken främst som ett verktyg kring språkliga och sociala aspekter, vilket kan leda till att musiken i förskolan inte får tillräcklig plats för att få ett eget värde. Barnen behöver få ett större inflytande och musikskapandet bör få en tydligare plats. Sundin (1995) anser att pedagogernas roll inte är att göra barnen till färdiga artister men man ska hjälpa barnen att skapa rätt förutsättningar. Mitt sätt att skapa dessa förutsättningar är att ge musiken ett eget värde, visa barnen att det också kan vara en lika stor del som matematik, naturkunskap eller andra ämnen. Sundin (1995) menar att förskollärare har en fördel eftersom de kan arbeta med musiken närsomhelst i verksamheten. Det är upp till förskollärarna att göra det. Utifrån det resultat jag fått fram ser jag att pedagogerna har en vilja och glädje kring att arbeta med musik i förskolan, de ser musiken som en självklar del i verksamheten. Dock är det de vuxna som styr aktiviteterna och barnen deltar. Jag upplever att barnens eget musikskapande endast sker då barnen själva tar initiativ till detta i sin fria lek och ej i samförstånd med pedagogerna.

En av pedagogerna nämnde att läroplanen inte är särskilt tydlig gällande musikens roll i förskolan och att den istället är fullproppad med andra strävansmål kring andra ämnen. Det står i läroplanen att musik skall ingå, men det är inte tydligt på vilket sätt. Pedagogen menar att läroplanen innehåller så många andra viktiga bitar och att musikdelen hade behövt förtydligats. Detta håller jag till viss del med om. Läroplanen är tydlig kring att leken är viktig och hur förskolan ska arbeta för ett lustfyllt lärande där olika estetiska processer skall ingå

men det finns ingen text som beskriver hur arbetet med musik kan se ut. Musiken utgör endast ett av strävansmålen för förskolan. Därför tror jag också att många pedagoger väljer att använda musiken som ett verktyg för då får de även med andra strävansmål. Ett tematiska arbetssätt anser jag är en bra metod eftersom man lär sig på många olika sätt, men jag står fast vid att man inte får glömma att musiken inte enbart är ett verktyg utan också har ett eget värde för sig. Resultatet visar dock på att musiken utgör en stor del i förskolan genom att pedagogerna sjunger, spelar instrument eller spelar musik i andra former. De tolkar läroplanen och anser sig arbeta efter den. Endast en av de intervjuade pedagogerna spelar något instrument, förutom rytminstrument. Det finns olika planerade musikaktiviteter som innehåller rytminstrument och sångsamlingar där man använder olika kreativa hjälpmedel som teater, sagor och figurer som stöd. Alla pedagogerna pratar om musiken som ett sätt att lära sig. Björkvold (2005) talar om hur musiken fungerar som ett sätt att kommunicera samt hävdar hur musiken ökar vår medvetenhet, socialisering och inläring.

## ***5.2 Barnens fria musikskapande i förskolan***

Barnen använde musiken i sin fria lek samt sjöng hemma för sina föräldrar. Vygotskij (1995) menar att kreativitet är något vi alla har och som barn tidigt ger uttryck för. Barnen behöver denna kreativitet för att utvecklas och lära sig nya saker. Även Sundin (1995) menar att barn sjunger ut allt de tänker och känner i sin spontansång, de tränar begrepp, använder rörelser samt växlar mellan tal och sång i sin lek. Detta instämmer Björkvold (2005) med, han visar på att spontansången är ett viktigt uttryckssätt för barnen och ett sätt att genom fantasi möta olika kunskaper i livet. Barn sjunger för att det är naturligt för dem. En av pedagogerna berättade att barnen sjöng sånger från samlingarna hemma. En annan pedagog berättade att barnen sjöng i leken, påhittade sånger och gjorde musiska ljud under rolleken. Jag upplever att barnen använder både sång och rytm spontant i både leken och det sociala samspelet med andra barn och vuxna. Precis som Björkvold (2005) anser jag att musik är naturligt för barnen och jag anser att förskolan ska skapa möjligheter och utrymme för att utveckla barnens egna musikskapande. Under de tre år jag nu arbetat på en förskola har jag upplevt att många barn sjunger i sin lek, när de gungar kommer sångerna oftast lätt, de större barnen sjunger då oftare ”färdiga” sånger medan de yngre barnen har egna sånger och melodier. De pedagoger jag intervjuat samt den forskning jag bygger arbetet talar tydligt för att barnen använder musik i sin fria lek.

### **5.3 Pedagogens roll**

Pedagogerna planerar och genomför musikaktiviteter oftast i form av samlingar. Hur man planerade skiljde sig till viss del men alla pedagogerna hävdade att läroplanen låg som grund för arbetet. På en förskola hade man en musikansvarig pedagog som visat mer intresse samt hade bredare kompetens. Denna pedagog ledde oftast musiksamlingarna och spelade då gitarr, ledde uppvärmningen och sjöng med barnen. Jag anser att det är varje pedagogs uppgift men samtidigt kanske det är bättre att den pedagog som är mest motiverad och engagerad bör vara den som leder barnen för att på så sätt skapa de bästa förutsättningarna och möjligheterna till utveckling. Samtidigt tar ju även de andra pedagogerna del av den musikansvarigas kunskaper genom att delta i samlingen. Två av pedagogerna tog upp att barnen fick vara med och bestämma hur musikaktiviteterna utformades. Mitt resultat visar dock på att barnen deltar och tillåts göra val efter styrda former, barnens eget musikskapande saknas. Jag anser att det är viktigt att barnen får vara delaktiga även i planeringen, man kan gå tillväga på många olika sätt. Men samtidigt om barnen känner att det de gör är meningsfullt skapar detta ett ökat intresse och engagemang. Samtidigt är det pedagogens roll att planera så att man möter läroplanen och finner utmaningar för barnen. Björkvold (2005) och Bråten (1998) anser att pedagogens roll är att skapa nya utmaningar och låta barnet möta det okända för att utvecklas musikaliskt och personligt. Jag ser att pedagogerna arbetar efter läroplanen och skapar syfte och mål efter vilket tema man har eller för den specifika sångsamlingen. Sundin (1995) påpekar att det är processen som är det viktiga i musikskapande, inte det färdiga resultatet. Pedagogerna uppger glädje, lärande och gemenskap som nyckelord för deras planerade musikaktiviteter.

Under själva genomförandet anser pedagogerna dels att det är viktigt att vara en trygg ledare och att ha roligt själv. De anser alla att om man är positiv så blir barnen det också. Uddholm (1993) påpekar att man som pedagog måste låta sig misslyckas och se det som en möjlighet att utvecklas som pedagog. Detta tror jag är viktigt, att man som pedagog hela tiden lär sig av barnen och olika situationer som uppstår. Vad gäller musiken så tror jag att barnen kan lära oss mycket, de får många olika musikalisk stimulans från omvärlden redan från dag ett genom media, sina föräldrar och saker som händer runt om. Vi som pedagoger måste vara öppna och försöka hitta detta hos barnen och göra vårt bästa för att utveckla det de redan kan. Även Björkvold (2005) anser att det är ett måste att pedagogen är inspirerande och har de rätta kunskaperna att utveckla barns musikalitet, man måste ha rätt kompetens och utbildning för att leda en musikverksamhet. Sundin (1995) hävdar även han att en pedagog med speciell

kompetens inom musiken lättare kan bidra till en god musikutveckling hos barnen. Pedagogerna är oeniga kring hur mycket kompetens man behöver. Sara anser att det räcker att visa glädje och sjunga med barnen. De andra pedagogerna anser att det borde finnas mer musik i grundutbildningen för förskollärare. De har dock ett intresse att lära sig mer om tillfälle ges genom fortbildning. Sundin (1995) påpekar att många pedagoger tvekar inför hur de ska leda en musiksamling. Jag upplever att pedagogerna har lätt för att leda en musiksamling men har svårare för att låta barnen skapa musik utan skriva ramar. Sundin (1995) menar dock det viktigast är att pedagogerna är engagerade i musikaktiviteterna. Författaren hävdar ändå att en förskollärare med goda musikaliska kunskaper bidrar till ökad musikalisk utveckling hos barnen. Både Sundin (1995) och Björkvold (2005) anser att pedagogen har en viktig roll för barns utveckling och livslånga lärande. Detta är jag övertygad om, pedagogerna är förebilder för barnen och ska ge barnen möjligheter att utvecklas samt öka deras lust att vilja lära. Musikpedagogen Ulf Jederlund (2002) poängterar att förskolan har en nyckelroll till det livslånga lärandet. Här är vi eniga, pedagogernas engagemang för barnen och deras lärande är viktigt för deras fortsatta utveckling. Vi måste lyssna till barnens drömmar och hjälpa dem att förverkliga dessa.

## **6 Sammanfattning**

Syftet med denna studie var att få ökad förståelse för barns musikaliska utveckling samt insikt kring pedagogernas arbete med musik i förskolan och vilken roll pedagogerna har för en ökad musikalisk utveckling hos barnen.

I litteraturgenomgången visades hur musiken har stor betydelse för barns lärande, socialisering och för individen. Det teoretiska ramverket visade även på hur viktig roll pedagogen har för att främja barnens musikaliska utveckling. Sundin (1995) skrev om hur viktiga åren i förskolan är för barnens musikaliska utveckling och Björkvold (2005) höll med då han ansåg att barnen i den åldern har en omätlig lust att lära. Resultatet visade att det är upp till varje pedagog att tolka läroplanen och skapa möjligheterna för barnens utveckling.

Jag använde mig av kvalitativa intervjuer och observerade även tre olika aktiviteter för att sedan analysera dessa i en sammanställning. Efter det kopplade jag samman resultatet med de vetenskapliga åsikterna.

Denna studie visar att pedagogerna uttryckte ett behov av mer musikalisk kompetens i lärarutbildningen. Pedagogerna valde fritt och anpassade sina aktiviteter efter hur de tolkar läroplanen. Resultatet visade även att pedagogernas egna intressen styr hur de lägger upp aktiviteterna och engagerar barnen. Barnen använde musiken i den fria leken och pedagogerna beskrev detta på olika sätt. Undersökningen visar också på hur viktig pedagogen är för barnens musikaliska utveckling. Jag känner nu ett ännu större intresse för att skapa möjligheter för barnen att möta musik i olika former och en vilja att lära mig från några av de bästa pedagogerna, nämligen barnen.

## Referenser

Björkvold, J-R. (2005) *Den musiska människan*. Hässelby: Runa Förlag AB

Bråten, Ivar (red.). (1998). *Vygotskij och pedagogiken*. Lund: Studentlitteratur

Denscombe, M. (2000) *Forskningshandboken*. Lund: Studentlitteratur

Engelholm, A-M (1998) *Titta - Jag kan! En bok om rytmik för småbarn*. Mölndal: Förlaget Lutfisken

Haglund, T och Löfberg, E (1997). *Känslöresan – Barns fantasi- och känsloutveckling genom musik- upplevelser*. Stockholm: Rädde barnen

Hammershøj, H. (1997) *Musikalisk utveckling i förskoleåldern*. Lund: Studentlitteratur

Jederlund, Ulf. (2002) *Musik och språk: ett vidgat perspektiv på barns språkutveckling*. Hässelby: Runa.

Jernström, E, Lindberg, S. (1995) *Musiklust*. Hässelby: Runa Förlag AB

Kennedy, B. (1999/2003). *Glasfåglar i molnen*. Stockholm: HLS Förlag.

Markström Åkerlund, Brita & Bodin, David & Sjöbom, Mikael. (2000) *Musikens nycklar*. Stockholm: Almqvist & Wiksell

Patel, R och Davidsson, B (2003) *Forskningsmetodikens grunder, att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur

Sundin, B (1995) *Barns musikaliska utveckling*. Stockholm: Liber Utbildning AB

Säljö, R. (2005). *Lärande i praktiken*. Stockholm: Nordstedts



Uddholm, M. (1993 ) *Pedagogen och den musikaliska människan*. Mölndal: Förlaget Lutfisken

Uddén, Berit (2004). *Tanke-visa-språk*. Lund: Studentlitteratur.

Utbildningsdepartementet. (2001) *Läroplan för förskolan, Lpfö 98*. Stockholm: Fritzes

Vesterlund, M. (2003) *Musikspråka i förskolan*. Stockholm: Runa Förlag

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad 2010-09-04, från [http://www.vr.se/download/18.7f7bb63a11eb5b697f3800012802/forskningsetiska\\_principer\\_t\\_f\\_2002.pdf](http://www.vr.se/download/18.7f7bb63a11eb5b697f3800012802/forskningsetiska_principer_t_f_2002.pdf).

Wiklund-Dahl, E och Fortbildning i Stockholm AB (2010) *Med läroplanen på fickan. Lpfö 98/10*. Göteborg: Druk AB

Wiklund, U. (2001) *Den lydiga kreativiteten*. Stockholm: Sveriges Utbildningsradio AB

Vygotskij, L. (1995) *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos